

28874

SLOVO

o polku Igorjevě.

Iz staroruskega poslovenil in razložil

M. Pleteršnik.

V CELOVCU.

Na svitlo dalo vredništvo „slovenskega Glasnika.“

1866.

24.245 II Bg.

PREGOVOR.

„Slovo,“ ki je za rusko slovstvo blizo enake vrednosti, kakor kraljedvorski rokopis za česko, je našel leta 1795 grof Musin-Puškin v nekem starem zborniku poleg drugih spisov in ga je z dvema drugima učenjakoma l. 1860 s prestavo in potrebno razlago na svitlo dal. Izvirni spis pa je bil pokončan, ko je l. 1812 Moskva pogorela. Ker je marsikaj nejasnega v tej pesmi, poskusilo je že več učenih mož, da bi jo do dobra razjasnili. Veliko je v ta namen storil M. Hattala s svojo knjižico: Slovo o polku Igoreve v Praze 1858, v kateri je staroruskim besedam pridana česka prestava in bistroumno razlaganje. Po tej izdavi se tudi ravna malo da ne vsa sledeča prestava. Porabilo se je še Boltzovo izdajanje (Berlin 1854) in Hankovo (v Praze 1821). Iz teh knjižic so vzete večidel tudi opazke, ki so pridjane prestavi.

Ta „junaška pesem v nevezani besedi“ pripoveduje dogodbo, ktera spada v 12. stoletje. Tedaj je bila namreč ruska zemlja razdeljena v mnoge knezovine, ki so svoje kneze imele, več takih knezov je pa enega za svojega višega gospoda spoznavalo, in takega so imenovali „ve-

likega kneza.“ Tedaj sta bila velika kneza v Kijevu in Vladimiru. Za Donom pa so stanovali Plavci (po rusko Polovci), divji narod, ki je vedno nadlegoval rusko zemljo s svojimi napadi. Veliki knez kijevski se je bil l. 1184 proti njim vzdignil in je z malo ljudmi premagal. Ta tako po ceni dobljena slava je tudi kneza severskega Novograda napotila, da se je l. 1185 s svojim bratom Vsevladom proti Plavcem vzdignil. Pričakoval je pomoči tudi od drugih knezov; ker jih pa dolgo ni bilo, in so Plavci že nad rusko zemljo šli, zato se je sam z bratom v vojsko podal. V prvi bitvi so bili Plavci premagani, le malo jih je nazaj prišlo k veliki plavski vojski, ki je za Donom stala. Ta pa se je še pomnožila in čakala, dokler bi se Igor približal. Pri reki Kajali ste se zgrabili vojski. Igorjeva vojska je bila utrujena in upehana, zato so lahko Plavci zmagali; skoro vse Ruse so pobili, vojvode pa vjeli. Hudo so razsajali Plavci po tej zmagi po ruski deželi, dokler niso dosti poplenili in se v domačijo vrnili. Igorju pa se je po sreči primerilo, da je s pomočjo nekega Plavca, Ovlura, ubežal in srečno domu prišel.

Kdo je to pesem sestavil, to se ne ve. Le toliko se da iz pesmi posneti, da je bil pesnik brž ko ne vrstnik Igorjev, in sicer kristjan posvetnega stanú.

Pesem o vojski Igorjevi.

I.

Ne bi se li nam spodobilo, bratje, da bi po starodavni šegi si začeli važne povesti pripovedovati o vojski Igorjevi, Igorja, sina Svetoslavovega? ¹⁾ Lotiti se pa moramo te pesmi po resničnih prigodkih tega časa, ne pa po domišljiji Bojanovi. ²⁾ Zakaj če je izvrstni pevec Bojan komu hotel pesem zložiti, letoval je z mislijo, kakor slavec po drevesu, kakor seri volk po zemlji, kakor temnosivi orel pod oblaki. Spominjal se je navade prvih časov razpora: tedaj so spuščali 10 sokolov na trop labudov, in čigar sokol jih je doletel, ta je prej pesem pel staremu Jaroslavu, ³⁾ hrabremu Mstislavu, ⁴⁾ ki je ubil Rededija

¹⁾ Svetoslav je bil knez črnigovski.

²⁾ Bojan je bil slaven pesnik, ki je živel brž ko ne v drugi polovici 11. stoletja.

³⁾ Jaroslav, od l. 1016 veliki knez kijevski, po smrti brata Mstislava l. 1036 pa „samodržec“ vse Rusije, je bil junaški in izobražen vladar.

⁴⁾ Mstislav, brat Jaroslavov, knez tmutorokanski, je Kasoge s tem premagal, da je ubil njihovega kneza Rededija, ko se mu je bil v dvoboj ponudil.

vpričo kasoških polkov, in krasnemu Romanu ⁵⁾ Svetoslaviču. Bojan pa, bratje, ni pušchal 10 sokolov na trop labudov, ampak svoje izurjene prste je polagal na žive strune in peli so knezom slavo. Začnimo tedaj, bratje, to povest, od starega Vladimirja ⁶⁾ do zdanjega Igorja, ki je s svojo krepostjo povzdignil um in ga poostril s hrabrostjo svojega srca, ter je navzemši se bojnega duha, peljal svoje hrabre trume proti zemlji plavski za zemljo rusko.

II.

Tedaj je pogledal Igor na svetlo solnce in je videl, kako je vso njegovo vojsko o svojem mrknjenji s temo prekrilo. In reče Igor svoji družini: ⁷⁾ Bratje in družina, bolje je, da nas pobijejo, kakor da bi nas vjeli. Sedimo torej, bratje, na svoje brze konje, da si pogledamo sinji Don.“ Strast je knezu pamet izpodrinila, in hrepenenje, pokusiti veliki Don, vstopilo se mu je pred znamenje. ⁸⁾ „Kopje, reče,

⁵⁾ Roman, vnuk velikega Jaroslava, je bil tudi knez tmutorokanski, nekoliko časa je bil zaveznik Plavcev; potem se je pa tako z njimi sprl, da so ga ubili l. 1079.

⁶⁾ Vladimir, oče Jaroslavov, je bil prvi, ki se je dal s svojimi podložniki krstiti; njegovo vladanje je bilo prav srečno za Rusijo. Pesnik sicer ne začne od Vladimirja pripovedovati, pa se pogostoma ozira v te pretekke čase.

⁷⁾ Bila je pri ruskih knezih navada, da so na svojih dvorih po 400 najhrabrejših junakov imeli, ktere so svojo „družino“ imenovali.

⁸⁾ n. solnčno mrknjenje.

hočem prelomiti konec polja plavskega z vami, sinovi ruski, glavo hočem izgubiti, če se Dona ne napijem iz čelade.“

O Bojan, slavec starega časa! da bi ti te polkove slavil, skakaje kakor slavec po drevesu domišljije, letaje z umom pod oblake, zedinjaje oba dela slave tega časa,⁹⁾ sledovaje Trojana¹⁰⁾ čez polja na gore. Pesem bi se morala peti Igorju, Olgovemu vnuku: „Burja je sokole zanesla čez široka polja, trume kavk bežé k Donu velikemu.“ Ali bi se ne imelo tako peti, pesnik Bojan, vnuk Velesov?¹¹⁾

Konji rezgečejo za Sulo; doní slava v Kijevu; trobente pojó v Novogradu, stojé zastave v Putivlju. Igor čaka milega svojega brata Vsevlada. In reče mu silni tur Vsevlad: „Edini brat, edina luč, svitli ti Igor, oba sva sina Svetoslavova. Sedlaj svoje brze konje, moji so gotovi; bili so prej pri Kurskem osedlani. In moji Kurjani so ti skušeni borci: bili so pod trobentami poviti, pod čeladami zibani, s koncem kopja izkrmljeni; oni vedó za pote, jarki so jim znani; njihovi loki so napeti, tulice odkrite, sablje nabrušene; sami pa skačejo, kakor sivi volkovi po polji, iskaje sebi časti, knezu pa slave.“

⁹⁾ t. j. preteklo Vladimirjevo in sedanjo Igorjevo slavo.

¹⁰⁾ Vladimirja imenuje pesnik Trojana, primerjaje ga morebiti rimskemu slavnemu cesarju Trajanu, ker je ravno tako srečno in slavno vladal.

¹¹⁾ Ni celo po besedah izvirnika, ki niso jasne, predstavljeno.

Na to stopi knez Igor v zlati stremen, in zdirja po čistem polji. Solnce mu je pot v temo zagrinjalo; noč in stokanje je zbudilo ptice njemu v grozo, in po stezah se je čulo tuljenje divjih zveri. Div¹²⁾ kliče zvrh drevesa in veleva poslušati zemlji neznani, Volgi in Pomorju in Posulju in Surožju in Korsunju in tebi, tmutorokanski malik.¹³⁾ Plavci pa po neugodnih potih hité k velikemu Donu; škripljejo vozovi o polnoči kakor labudi razpuščeni. Igor k Donu vojsko pelje; pa že prežé ptice na njegovo nesrečo; ravno tako volkovi grozo razširjajo po jarkih, orel kleketaje zveri na kosti zove, lisice lajajo na porudečene ščite. — O ruska zemlja, že si v nevarnosti! — Dolgo se že mračí; zarja je zagrnila dneva svit in megla je polja pokrila; pevanje slavčevo je zaspalo in kavčji krohot se je zbudil. Ruski sinovi pa so velika polja z rudečimi ščiti pregradili, iskaje sebi časti knezu pa slave.

III.

V petek rano so poteptali poganske trume Plavcev in se razsuli kakor strele po polji in zaplenili krasna dekleta plavska, in ž njimi zlato in dragoceno svilnato in žametovo robo; z zavoji pa in plašči in kožuhi in z vsakojakimi opravami plavskimi so začeli moste delati po blatnih in greznih krajih. Rudeče bandero, belo zastavo z rudečim trakom in sreberno

¹²⁾ Ptica nesrečnica v slovanskem basnoslovju.

¹³⁾ Tmutorokan je bil tedaj v oblasti poganskih Plavcev.

sulico ima hrabri sin Svetoslavov. — Na polji dremlje hrabro gnjezdo Olgovo, — daleč je poletelo. Pa ni bilo rojeno za sramoto, ne sokolu ne jastrebu ne tebi, črni gavran, poganski Plavčin! — Gzak ¹⁴⁾ pa hiti kakor sivi volk, in Končak mu pot dela k Donu velikemu.

Drugi dan zeló rano krvava zarja dneva svit napoveduje; črne megle od morja se vlečejo ter prekriti hočejo štiri solnea; ¹⁵⁾ v njih pa sivi bliski švigajo. To bo hudo grmenje in strel bo deževalo od Dona velikega. Tu se bodo lomila kopja, tu se bodo sablje trle ob čeladah plavskih za reko Kajalo blizo Dona velikega. O ruska zemlja! že ti nevarnost proti. Glej! vetrovi, Stribogovi vnuki, strele vejejo z morja na hrabre trume Igorjeve. Zemlja bobni, reke kalno tekó, prah polja pokriva; zastave frfotajo, Plavci gredó od Dona in od morja in od vseh krajev. Obstopili so ruske trume. Vragovi sinovi so napolnili polja s svojim krikom, hrabri ruski sinovi pa so je pregradili z rudečimi ščiti. — Silni tur Vsevlad, stojiš v sprednji vojski, brizgaš s puščicami na vojsko, grmiš z jeklenimi meči ob čeladah. — Kamor je tur poskakoval, in svetil s svojo zlato čelado, tam leži poganskih glav plavskih. S kaljenimi sabljami so razklane če-

¹⁴⁾ Gzak in Končak, dva plavska vodja.

¹⁵⁾ n. to kar je prej imenovano bilo „Olgovo gnjezdo“ t. j. Olgova vnuka Igor in Vsevlad, in pa njun sinovec Svetoslav in Igorjev sin Vladimir, ki sta bila tudi pri vojski.

lade oberske ¹⁶⁾ od tvoje roke silni tur Vsevlad!
 — Kaka je to cesta ran, bratje, ki jo on hodi, pozabivši na čast, življenje, grad Črnigov, zlati prestol očetov in na besede in običaje svoje mile žene, krasne Glebovne.

IV.

Bili so časi Trojanovi, minula so leta Jaroslava; bile so vojske Olgove, Olga Svetoslaviča! Ta Oleg ¹⁷⁾ namreč je z mečem razprtije delal in puščice sejal po zemlji. — Stopa v zlati stremen v gradu tmutorokanskem. Zvon ¹⁸⁾ je posluhnil davni veliki Jaroslav, sin Vsevladov; Vladimir pa si je vsako jutro ušesa zatikal v Črnigovu; Borisa pa, sina Večeslavovega je slavohlepje spravilo pred sodbo ¹⁹⁾ in mu postlalo na zelenotkanem mrtvaškem prtju, zavoljo krivice Olgove, hrabrega in mladega kneza. Od iste

¹⁶⁾ Plavske.

¹⁷⁾ Oleg je bil knez tmutorokanski do l. 1114, v katerem je umrl; l. 1078 je z bratrancem Borisom in s pomočjó Plavcev vojsko začel proti svojemu stricu Vsevladu, knezu črnigovskemu. V prvi bitvi so zmagali; v drugi pa je padel Boris in na nasprotni strani Izeslav, veliki knez kijevski, kot pomočnik Vsevladov. Svetopolk je dal potem slovesno v Kijev prenesti truplo svojega očeta Izeslava.

¹⁸⁾ Zvonjenje je vabilo na boj; poslušati zvon je tedaj toliko, kakor iti na vojsko s tistim, kateri vabi; ušesa si zatikati pa — ne iti; sicer pa ni jasno, zakaj se tu davni Jaroslav omenja.

¹⁹⁾ n. božjo.

Kajale je dal Svetopolk očeta svojega v sredi med ogerskimi jezdeci spraviti k sv. Zofiji v Kijev. Tedaj, za Olga Gorislaviča,²⁰⁾ sejale so se in vzraščale so razprtije; zginjalo je življenje Daždbogovega²¹⁾ vnuka in v kneževskih razprtijah krajšal se je ljudem čas življenja. Tedaj so po ruski zemlji le redko kdaj vriskali oratarji; pa pogosto so gavrani krohotali razdeljevaje si mrličje, in kavke so svoj pogovor imele, kedar so htele odleteti na pojedino. Tako se je godilo ob času teh bojev in vojsk — ali o taki vojski se še ni slišalo.

V.

Od jutra do večera, od večera do svita letajo kaljene strele, grmé sablje ob čeljadah, treskajo jeklena kopja po neznanem polji v sredi zemlje plavske. Črna zemlja je bila pod kopiti s kostmi posejana in s krvjó polita; kosti pa so žalost pognale po ruski zemlji. — Kaj mi šumi, kaj mi zvoní tako rano še pred zoro? — Igor svoje trume vrača;²²⁾ zakaj žal mu je svojega milega brata Vsevlada.²³⁾ Bili so se en dan, bili so se drugi dan; tretjega dne opoldne pa so padla bandera Igorjeva.²⁴⁾ Tu sta se ločila

²⁰⁾ Zakaj se Oleg tudi Gorislavič imenuje, to ni jasno.

²¹⁾ Daždbog, ktereга so posebno v Kijevu častili, je bil Bog sreče in blagoslova, in srečni ljudjé so se njegovi vnuki imenovali; tukaj moramo sploh na Ruse misliti.

²²⁾ n. v boj.

²³⁾ ktereга so Plavci že vjeli, kar pa v pesmi ni očitno izrečeno.

²⁴⁾ t. j. Igor je bil premagan in vjet.

brata na bregu bistre Kajale, tu je krvavega vina zmanjkalo, tu so dokončali gostijo hrabri sinovi ruski; svate so bili ponapojili, pa tudi sami plegli za zemljo rusko.

VI.

Nagnjena je trava žalosti, in drevje se je otožnosti k zemlji uklonilo; zakaj, bratje, že je nastala nevesela doba, že je puščoba vojske cvet prekrila. Sramota je prišla nad silo Daždbogovega vnuka. Stopila je kakor devica na zemljo Trojanovo, zafrfotala z labudskimi perotami za sinjim morjem, za Donom frfotaje zbudila je razuzdane čase. Vojska proti poganom je ponehala; zakaj rekel je brat bratu „to je moje in ono je moje,“ in začeli so knezi za male reči velik hrup delati in sami proti sebi vojsko kovati; pogani pa so od vseh strani zmagovaje prihajali na rusko zemljo.

O, daleč je sicer zašel sokol, ptice gonéč k morju; ali Igorjeve hrabre vojske ni moč več zbuditi. — Za njim zakričita Karna in Žlja,²⁵⁾ poskočita po ruski zemlji, požar razširjaje z ognjenim rogom.²⁶⁾ Zaplakale so ruske žene rekoč: Že nam ni moč več svojih milih mož ne z mislijo si zmisлити, ne s spominom jih pomniti, ne z očmi jih gledati, še manj pa z njihovim zlatom in srebrom pobrenketati. Za-

²⁵⁾ Dva plavska vojvoda.

²⁶⁾ Neko orožje, iz kterega so z živim (grškim?) ognjem streljali.

stokal je, bratje, tudi Kijev žalosti in Črnigov nadlog. Strah se razliva po ruski zemlji, žalost obilno teče sred zemlje ruske, in knezi sami med seboj razprtije delajo. Pogani pa, ki so zmagovaje rusko zemljo napadali, pobirali so davek po veverici od hiše.

Ta dva hrabra sina Svetoslavova, Igor in Vsevlad, zbudila sta zopet krivico, katero je bil ukrotil njun oče ²⁷⁾ Svetoslav grozni, veliki knez kijevski; grozno se je obnašal: prilomastivši s svojimi silnimi trumami in jeklenimi meči je stopil na zemljo plavsko, preteptal griče in jarke, skalil reke in jezera, posušil potoke in močvire in poganskega Kobjaka je iztrgal iz Lukomorja od železnih velikih trum plavskih kakor vihar, in padel je ta Kobjak v gradu kijevskem, v sobi Svetoslavovi.

Tu Nemci in Benečani, tu Grki in Moravci slavo pojó Svetoslavu in grajajo Igorja, ki je pogreznil jedro vojske na dno Kajale, reke plavske, in ruskega zlata v njo nasipal. Zdaj je knez Igor raz zlato sedlo se vsedel na sedlo sužnosti.

VII.

Užalostili so se po mestih zidovi in veselje je pozginilo. Svetoslav pa je imel žalostne sanje. „V Kijevu, je pravil, ste me od večera skozi noč odevali, s črnim mrtvaškim prtom na tisovi postelji. Zajemali so mi sinje vino, pomešano s strupom, sipali

²⁷⁾ Ta Svetoslav je bil le njih bratranec; morebiti ga po patriarhalni šegi tako imenuje.

so mi iz tulic, ki so prazne bile poganskih puščic, velike bisere v nedrije, in me dražili, da že nimajo več glav rovaši ²⁸⁾ v mojej zlatostrešnatej sobani; da so od večera celo noč krototali Besovi gavrani, ²⁹⁾ v Plesenskem pa je že dolina mestne okolice v oblasti Kisana, ³⁰⁾ in vendar ga nisem še pognal k sinjemu morju!“

In rekli so bojarji knezu: „Že se je otožnost tvojega uma polastila! Glej! dva sokola sta zletela z očetovskega prestola, pridobit si tmutorokansko mesto, ali napit se Dona iz čelade. Že so sokoloma upešale perute po sabljah poganskih; nju pa so uklenili v železne okove. Zakaj temno je bilo tretji dan, dve solnci ³¹⁾ ste mrknili, oba bagrena stebra sta ugasnila, in ž njima vred sta bila mlada meseca, Oleg in Svetoslav, v temo zavita. Ob reki Kajali je tema svitlobo pokrila; po ruski zemlji pa so se razprostrli Plavci, kakor pardovsko gnjezdo; v morje so pogreznili silno vojsko in drznost Hanovo ³²⁾ jako pomnožili. Že se je graja vzdignila nad hvalo, že je robstvo

²⁸⁾ Rovaši ali deščice, na katerih se je z vrezovanjem dolg zaznamoval, nadomestovale so dolžna pisma. Na njihovih glavah so bile brž ko ne imena dolžnikov vrezana. Če so tedaj Plavci rovašem glave odbili, niso imeli nobene vrednosti več.

²⁹⁾ t. j. Plavci.

³⁰⁾ neki plavski vojvoda.

³¹⁾ Igor in Vsevlad.

³²⁾ t. j. svojega vladarja; po bitvi ob Kajali namreč so se Plavci jako prevzetno obnašali po ruski deželi.

tresnilo na svobodo in Div se je vrgel na zemljo. Glej! gotske ³³⁾ krasne device so zapele na bregu sinjega morja; brenkajo z ruskim zlatom, prepevajo Busove čase, ³⁴⁾ slavijo maščevanje Šarokanovo. ³⁵⁾ — Mi pa, tovarši, hrepenimo po veselji.“

Tedaj spregovorí veliki Svetoslav zlate besede s solzami pomešane in reče: „O sinova moja, Igor in Vsevlad! zgodaj sta začela plavsko zemljo nadlegovati in sebi slave iskati; ali nista častno zmagala; brez časti sta prelila pagansko kri. Hrabri vajini srci ste v trdem jeklu skovani in v razposajenosti kaljeni. To sta storila moji srebrosivi glavi! Oj! že ne vidim več brata svojega, silnega in bogatega Jaroslava ³⁶⁾ z mnogimi vojskami vladati črnigovske junake, Mogute, Tatrane, Šelbire, Topčake, Revuge in Olbere. Toti namreč brez ščitov s svojimi noži kričé vojske premagujejo, ponašaje se s slavo preddedov. Vi pa ste rekli: „Ohrabrimo se sami, sami sezimo po prejšnji slavi, sami si zadnjo razdelimo.“

Bi li čudež bil, bratje, da bi se starec pomladil? Dokler se sokol peri, visoko ptice goni, ne dá oskrnjati svojega gnezda. Ali to knežje zlo ³⁷⁾ krati vza-

³³⁾ Na krimskem polotoku je še tedaj nekaj Gotov bivalo, ki so bili Plavcem podvrženi.

³⁴⁾ Bus je bil slaven vojvoda Plavcev.

³⁵⁾ Plavskega kneza Šarokana je bil 1107 Svetopolk premagal; za njega so se zdaj Plavci nad Rusi maščevali.

³⁶⁾ Jaroslav Vsevladič je gospodoval v Črnigovu od l. 1174 do 1200.

³⁷⁾ n. razprtije med knezi.

jemno pomoč; na nič so se časi obrnili: Glej! pri rimskem gradu ječe pod sabljami plavskimi ³⁸⁾ in Vladimir pod ranami. Žalost in otožnost obhaja sina Glebovega.

Veliki knez Vsevlad! ne misliš li prileteti iz daljine, ohranit očetovski zlati prestol? Ti zamoreš Volgo z vesli razkropiti in Don s čeladami razliti. Da si ti tu bil, bila bi sužnica po nogati in sužnik po rezani; ³⁹⁾ tebi je moč z živimi šereširi ⁴⁰⁾ po suhem streljati z drznimi sinovi Glebovimi.

Ti silni Rurik in David! ⁴¹⁾ niso li vajine pozlačene čelade po krvi plavale? Ne rujove li vajina hrabra družina, kakor turi, ranjeni s kaljenimi sab-

³⁸⁾ Po bitvi ob reki Kajali so se vrgli na mesto Perejaslavl, v katerem je Glebov sin Vladimir gospodoval. Pri tej priliki je bil Vladimir trikrat ranjen. Ko so pa Plavci slišali, da pride Svetoslav mestu na pomoč, so obleganje tega mesta pustili in se vrgli na Rimski grad ter ga zrušili, predno je pomoč prišla.

³⁹⁾ Misel teh besed je: Vsevlad bi toliko Plavcev pouplenil, da bi se potem kot sužnji po ceni prodajali. Rezana in nogata, mali ruski denarji.

⁴⁰⁾ Orodja, iz katerih so z živim ognjem streljali.

⁴¹⁾ Tu začne pesnik imenitnejše ruske kneze tistega časa vabiti na boj proti Plavcem. Vsevlad je bil veliki knez vladimirski, stric pri Perejaslavlji ranjenega Vladimirja. Sinovi Gleba Rostislaviča rezanskega so se ž njim srečno proti Bulgarom ob Volgi vojskovali. — Rurik in David sta bila sinova velikega kneza Rostislava Mstislaviča. Rurik je bil do l. 1181 veliki knez kijevski, potem pa vladar posameznih mest. David je bil

ljami, na polji neznanem. Stopita, gospoda, v zlate stremene zavoljo sramote sedanjega časa, za zemljo rusko, za rane Igorjeve, pogumnega sina Svetoslavovega.

Gališki Osmomisl Jaroslav! visoko sediš na svojem zlatokovanem stolu, ki si branil ogerske gore s svojimi železnimi polki, zastopil kralju ogerskemu pot, zaprl vrata do Dunaja; ki mečeš bremena čez oblake in sodbo ravnaš tje do Dunaja. Groza tvoja se razširja po deželah; kijevska vrata odpiraš, streljaš z očetovskega zatega prestola Saltane daleč za deželami. Streljaj, gospod, po Končaku, paganskem pankertu, zavoljo ruske zemlje, zavoljo ran Igorjevih, pogumnega sina Svetoslavovega.

In ti silni Roman in Mstislav! hrabra misel nosi vajin um k delu; visoko plavaš na delo v svoji drznosti, kakor se sokol v višinah širi, kedar hoče ptico v drznem letu prekositi.

Imata železne oklepe pod latinskimi⁴²⁾ čeladami. Pred njimi se je stresla zemlja in mnoge krajine Hanove. Litvani, Jatvegi, Deremelci in Plavci so pometalii svoje sulice in svoje glave uklonili pod onimi

knez smolenski. — Jaroslav, knez gališki, sin Volodariča, bil je imeniten vladar, kterege oblast je segala brž ko ne do Donave. — Roman knez vladimirski v Volhiniji je postal pozneje l. 1197 knez gališki. Mstislav je bil bratranec Romanov, in brat Ingvara in Vsevlada. Te tri brate imenuje pesnik Mstislaviče po prededu njihovem, Mstislavu velikem, najstaršem sinu Vladimira Monomaha.

⁴²⁾ t. j. kakoršne imajo kristjani zapadni latinskega obreda.

jeklenimi meči. Pa nad Igorjem, knez, je že solnčna svetloba oslabela; žalosti se drevje obleta. Za Rsjo in za Sulo so gradove porazdelili; junaške vojske Igorjeve pa ni moč več od mrtvih zbuditi. Don te kliče, knez, in zove kneze na zmago. Hrabri knezi Olgovi so dospeli na vojsko.

Ingvar in Vsevlad in vsi trije Mstislaviči! neslabega gnezda sokoli! po nepremagljivi sreči pridobili ste si svoje dežele. Zakaj so vam čelade vaše in lehovski ščiti? Ubranite Plavcem polje s svojimi ostrimi strelami, za zemljo rusko, za rane Igorjeve, pogumnega sina Svetoslavovega.

IX.

Že ne vali več Sula srebernih valov k gradu Perejaslavlju; pa tudi Dvina blatno teče k onim strašnim Poločanom med krikom paganskim.⁴³⁾ Edini Izeslav namreč, sin Vasilkov, zazvonil je s svojimi ostrimi meči ob čeladah litevskih, prekosil je slavo deda svojega Vseslava, on sam pa je bil pod rudičimi ščiti na krvavi travi premagan z litevskimi meči. In vzdignivši ga na postelj, rekó mu:⁴⁴⁾ „Knez, tvoje tovarše so ptice s svojimi perotami prekrile in zveri so jim kri polizale.“ Ni bilo tu Bretislava, ne

⁴³⁾ Zdaj se obrne pesnik k severni strani, kjer so se Rusi morali z Litvani bojevat. Izmed potomcev Vseslavovih pohvali le Izeslava, potem pa se spominja Vseslavovih slavnih del.

⁴⁴⁾ Kar tu v izvirniku stoji, ni jasno.

drugega Vsevlada, sam je izdihnil biserno dušo iz hrabrega telesa skoz zlati ovratnik.

Potihnilo so glasovi, zginilo je veselje. Gorodenske trobente pojó. ⁴⁵⁾ Jaroslav in vsi vnuki Vseslavovi! ponižali bi naj svoja bandera in vtaknili oskvrnjene meče; zakaj zašli ste z dedovske slave. Vi ste začeli s svojimi razprtijami vabiti pagane nad rusko zemljo, nad življenje Vseslavovo. Kakošno silo so morali pretrpeti od zemlje plavske!

V sedmem veku po Trojanu vrže Vseslav srečko ⁴⁶⁾ za devico, ktera mu je bila mila. On se je vpri s svojimi kljukami v konja in poskočil k gradu kijevskemu in se doteknil s kopjem zlatega prestola kijevskega. Odsakaka potem kakor ljuta zver o polnoči iz Belega grada, zavije se v sivo meglo; v jutro

⁴⁵⁾ t. j. na boj vabijo.

⁴⁶⁾ V tistih časih so dostikrat knezi pri gostijah srečkali, kdo da bo najprvi vojsko začel in proti komu. Pod devico si moramo tu mesto Kijev misliti. Sicer pa ni vse po pravem redu tukaj povedano, kar je vse Vseslav storil. Ko je bil Novgrad porušil, zedinijo se proti njemu trije sinovi Jaroslavovi, Izeslav, Svetoslav, Vsevlad in ga ob reki Nemigi premorejo. Vseslav je zbežal; pa po zvijači ga dobi Izeslav v svojo oblast, ter ga v Kijevu v ječo vrže. Ko so se pa pozneje Kijevčanje spuntali, oprostili so ga in za kneza kijevskega postavili. Izeslav poprosi poljskega vojvodo za pomoč in jo tudi dobi. Do Belega grada jim Vseslav z Kijevčani nasproti gre; potem pa ponoči pobegne v svojo pološko knezovino.

pa zabobní s zidolomi, odpre vrata novograjska, vniči slavo Jaroslavovo in zbeži kakor volk od Dudutek k Nemigi. Ob Nemigi pa glave steljejo mesto snopov, mlatijo z jeklenimi cepci, življenje na gumno polagajo, dušo vejajo od telesa. Nemige krvavi bregi bili so z nesrečo posejani, posejani s kostmi ruskih sinov.

Knez Vseslav je ljudém sodbe ravnal, knezom je gradove vrejeval, po noči pa je bežal, kakor volk; iz Kijeva je pribežal pred petelinovim petjem do Tmutorokana, prebežal je kakor volk velikega Hrsa. Temu v Polotsku pri sveti Zofiji k svitnici pozvoné in on zvonjenje še zopet v Kijevu zasliši. Akoravno pa je bila modra duša v telesu, dušinem drugu, vendar mu je morala dostikrat nadloge trpeti. Zato mu je modri Bojan že nekđaj zapel te pametne besede: Ne zvitemu, ne ročnemu, in če bi ročen bil kakor ptica, ni mogoče uiti temu, kar mu je Bog odločil.

O jokati se mora ruska zemlja, kedar se spomni prvih časov in prvih knezov. Starega Vladimirja ni bilo moč na kijevske gore prikleniti; njegova bandera so postala zdaj Rurikova in pa Davidova; pa rogove nosečim repi orjejo; kopja pojó ob Dunaju.⁴⁷⁾

X.

Jaroslavnin⁴⁸⁾ glas se sliši; ne vé se za njo, kakor za kukavico ne, kedar rano kuka. Poletim,

⁴⁷⁾ nejasne besede.

⁴⁸⁾ Jaroslavna je žena Igorjeva, hči Jaroslava Vladimirjeviča galičkega.

pravi, kakor kukavica po Dunaji, zmočila si bom svoj bobrov rokav v reki Kajali, obrisala bom knezu krvave rane na njegovem čvrstem telesu.

Jaroslavna rano žaluje v Putivlji na obzidji, rekoč: O veter, vetrič moj! zakaj, gospod, silno veješ? zakaj nosiš hinovske puščice na svojih lahkih perotah nad vojsko mojega moža?

Ni ti li bilo dosti, gori pod oblaki veti in zibati ladije na sinjem morji? Zakaj si, gospod, razpihal moje veselje po kovilji?

Jaroslavna rano žaluje na obzidji putivljskega grada, rekoč: O Dnjepr slaviti! ti si predril kamenite gore skoz zemljo plavsko, ti si na sebi zibal Svetoslavove ladije do vojske Kobjakove.⁴⁹⁾ Priziblji mi, gospod, mojega moža k meni, da ne bom solz pošiljala k njemu na morje.

Jaroslavna rano žaluje v Putivlji na obzidji rekoč: Svetlo in trikrat svetlo solnce! vsem si toplo in krasno! zakaj si, gospod, svoje goreče žarke prostrl nad trume mojega moža? Zakaj si storil, da so na brezvodnem polji se jim žeje loki odpeli, in otožnosti se jim tuli zateknili?

---

⁴⁹⁾ l. 1184 je Svetoslav slavno premagal Plavce in njihovega vodja Kobjaka vjel.

XI.

Skipelo je kvišku morje o polnoči. Vleče se deževje, kakor megla. Knezu Igorju Bog pot kaže iz zemlje plavske v zemljo rusko k očetovemu prestolu. Ugasnila je večerna zarja; Igor spi, Igor bedi, Igor v mislih polja meri od velikega Dona do malega Donca. Konj je pripravljen o polnoči. Ovlur⁵⁰⁾ zažvižga za reko, vелеva knezu razumeti; ali kneza Igorja ni! Krika je zabobnela zemlja; zašumela je trava; plavski šotori so se stresli; knez Igor pa skoči kakor podlasica v trstje in kakor beli pandirek na vodo; vrže se na brzega konja in spet skoči ž njega kakor bos volk, in teče k logu Dončevemu, in leti kakor sokol pod meglami, kedar si gosi in labude za zajutrek, obed in južino ubija. Ko je Igor kakor sokol letel, tekkel je Ovlur kakor volk, otresaje s sebe mrzlo roso; razpodila sta namreč svoja brza konja. — Donec reče: Knez Igor! ne malo se moreš zdaj ti ponašati, Končak pa se jeziti in ruska zemlja se veseliti. Igor pa reče: „O Donec, ne malo se moraš ponašati s tem, da si zibal kneza na svojih valovih, da si mu zeleno travo stlal na svojih srebernih bregovih, da si ga odeval s toplimi meglami v senci zelenega drevesa; čuval si me kakor pandirek na vodi, kakor pribe na strugah, kakor črne race na višinah. Tako ti ni tekla reka Stugna, ki je imela izprva neobilen tok; pa požrši tuje valove razprostrla je svojo strugo nad grmovje.

⁵⁰⁾ Neki Plavec, ki je Igorju pomogel, da je utekel.

Mlademu knezu Rastislavu je zaprl Dnjepr temne bregove; ⁵¹⁾ joče se mati Rastislavova po mladem knezu Rastislavu. Žalovaje se je nagnilo cvetje, in drevje se je žalosti k zemlji uklonilo; pa srake niso krohotale. Za Igorjem jezdi Gzak s Končakom. Tedaj vrane niso krohotale, kavke so omolknile, srake niso razbotale, samo plezale so po vejah. Deteli s svojim pikanjem pot k reki kažejo, slavci z veselimi pesmami dneva svit napovedujejo. Pravi Gzak Končaku: „Če že sokol k gnjezdu leti, pa bova sokoliča ⁵²⁾ razstreljala s svojimi pozlačenimi puščicami.“ Reče Končak Gzaku: Če že sokol k gnjezdu leti, pa bova sokoliču krasno devico za ženo dala. In pravi Gzak Končaku: Ako mu krasno devico za ženo dava, ne bova imela ne sokoliča ne krasne device, in ptice naju bodo začele biti na plavskem polji.

XII.

Rekel je Bojan oziraje se na Svetoslavlja, pesnika starega časa Jaroslavovega in vladohlepnega Olga: Težko je biti glavi brez pleč, zlo je telesu brez glave, tako tudi ruski zemlji brez Igorja. Solnce sveti na nebu; knez Igor je v ruski zemlji. Device pojó ob Dunaji; odmevajo glasovi čez morje do Kijeva. Igor jaha po Boričevem k sveti bogorodici Pi-

⁵¹⁾ Rastislav je, predno je mogel do Dnepra priti, v reki Stugni utónil.

⁵²⁾ Vladimirja, sina Igorjevega.

rogoški; krajine se radujejo, mesta se veselé, pesem prepevaje starim knezom in potem mladim. Peti tudi mi moramo: Slava Igorju Svetoslaviču, silnemu turu Vsevladu, Vladimirju sinu Igorjevemu. Zdravi knezi in njihova družina, ki se borijo za kristjane proti trumam poganskim. Slava knezom in tovaršem. Amen.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000421350

